

Aktualności MSSF

Wyjaśnienie działań IASB*

Kryzys kredytowy • maj 2008 r.

2 G7 prosi RMSR o poprawienie wytycznych

3 Opinia Roger Marshall o zaleceniu G7

4 10 kwestii dotyczących utraty wartości

5 Skutki dla rachunkowości świadców pracowniczych

6 Problemy księgowe związane z kryzysem kredytowym

Kryzys kredytowy i związane z tym zawirowania na rynku: praktyczne implikacje dla sporządzających sprawozdania finansowe

Na rynku nadal panują trudne warunki. W sektorze usług finansowych wciąż obserwujemy spisywanie i odpisy aktualizujące w odniesieniu do znacznych wartości. Rynki są niepewne, a banki centralne zwiększają płynność na rynkach papierów dłużnych. Ale te warunki i ich konsekwencje łącznie z niemal bezprecedensowym brakiem zaufania, który był i nadal jest widoczny na rynkach międzybankowych, mają wpływ wykraczający poza sektor bankowy i finansowy. Szef globalnych usług doradztwa księgowego w PricewaterhouseCoopers, Richard Keys, wyjaśnia sytuację.

Warunki rynkowe są natychmiast odczuwane przez osoby wyceniające instrumenty finansowe w wartości godziwej. Niektóre grupy zaatakowały nawet samą koncepcję wartości godziwej, twierdząc, że utrudnia ona rozwiązanie problemów. Wartość godziwa nie jest idealnym miernikiem, ale większość osób zgadza się, że jest bardziej rzetelną miarą instrumentów finansowych niż koszt historyczny. Większej uwagi wymaga sposób stosowania wartości godziwej na rynkach, które utraciły płynność, oraz to, jak i kiedy należy stosować modele dla jej ustalenia.

Wszelkie wyceny pozycji bilansowych są najbardziej miarodajne na dzień bilansowy. Informacje na temat wartości godziwej określają wartość wyłącznie na moment jej pomiaru. Choć jest to prawdopodobnie najlepszy dostępny wskaźnik, jego odpowiedniość będzie również zależała - między innymi - od zmienności rynków i od tego, czy wycenianymi instrumentami prowadzi się obrót na aktywnym rynku, czy są przetrzymywane przez dłuższy okres. Daje on natomiast ważne wskazania co do profilu ryzyka i narażenia na nie. Jednak aby w pełni zrozumieć i rozważyć kwestie w kontekście konkretnego przedsiębiorstwa, potrzebne są dalsze i bardziej konkretne ujawnienia. Ważne będzie zbadanie, czy przyjęcie MSSF 7 po raz pierwszy w 2007 r. ułatwiło to lepsze zrozumienie oraz kontekst, czy spowodowało po prostu ujawnienie kolejnego zestawu informacji, w którym trudno jest się rozeznaczyć.

Wszystkie spółki muszą wziąć pod uwagę skutki niedawnego zamieszania gospodarczego dla przedsiębiorstw. Rachunkowość nie powinna utrudniać kierownictwu opracowania strategii radzenia sobie z warunkami rynkowymi. Ale kierownictwo musi zacząć myśleć o ujawnianiu danych i informowaniu rynku o tym, jak zamierza sprostać złej koniunkturze. Kierownictwo powinno również pomyśleć o wpływie dekonjunktury na poszczególne części swojego przedsiębiorstwa: dane rynkowe wykorzystywane do testowania utraty wartości, skutki świadczeń pracowniczych, efektywność zabezpieczeń oraz inne kwestie związane z instrumentami finansowymi. Niniejszy dodatek omawia wszystkie te problemy i oferuje praktyczne wytyczne dotyczące działań, jakie może podjąć kierownictwo.

Wszyscy musimy brać pod uwagę kryzys kredytowy i zmienność rynków. Nie mamy wyboru.

Kryzys gospodarczy: RMSR poproszono o poprawienie wytycznych

Grupa G7 obejmująca najbardziej uprzemysłowione kraje poprosiła w zeszłym miesiącu Radę o poprawienie wytycznych dotyczących jednostek wykazywanych pozabilansowo na czas kryzysu gospodarczego.

Ministrowie finansów Grupy G7 oraz Prezesi Banków Centralnych złożyli następujące oświadczenie po zesłomiesięcznym spotkaniu w Waszyngtonie: „RMSR ... powinna zainicjować szybkie działanie w celu ulepszenia standardów rachunkowości w kwestii ujawniania danych dla jednostek wykazywanych pozabilansowo i poprawić wytyczne dotyczące rachunkowości w wartości godziwej, szczególnie przy wycenie instrumentów finansowych w okresach kryzysowych”.

Będziemy współpracować z innymi organizacjami, aby wyciągnąć odpowiednie wnioski z kryzysu

David Tweedie, Przewodniczący RMSR

Grupa namawiała również RMSR oraz Komitet Bazylejski, IOSCO i Wspólne Forum, aby „skróciły harmonogramy prac, tak aby zakończyć prace do końca 2008 r.

Rada rozpoczęła analizę wyceny w wartości godziwej w poszczególnych standardach. Zespół projektowy tworzy również nieformalną grupę doradców ds. wyceny, którzy mają wnieść praktyczne uwagi na temat wyceny w wartości godziwej oraz ogólnie - na temat kwestii wyceny.

Ponadto, w ramach odpowiedzi na zalecenia FSF (Forum Stabilności Finansowej) RMSR organizuje grupę doradcą mającą odnieść się w szczególności do kwestii wyceny instrumentów finansowych na rynkach, które utraciły płynność.

W odpowiedzi na zalecenia FSF Rada przyspiesza projekty dotyczące zaprzestania ujmowania i konsolidacji. W wypadku projektu konsolidacyjnego Rada wydaje projekt standardu bez

wcześniejszego opublikowania materiałów do dyskusji i proponuje to samo w odniesieniu do projektu dotyczącego zaprzestania ujmowania. Jednak RMSR podkreśla, że 'choć jest wyraźna potrzeba szybkich postępów w projektach, trzeba to zrównoważyć, utrzymując odpowiednią jakość procesów i konsultacje publiczne'.

Sir David Tweedie, prezes RMSR, tak powiedział przedstawiając swoje wnioski FSF: 'Popieramy zalecenia przedstawione w raporcie FSF i będziemy pracować wraz z innymi dla zapewnienia właściwego odniesienia się do wszelkich lekcji, jakie możemy z tego kryzysu wyciągnąć'.

RMSR i pozostałe organizacje multilateralne mają przedstawić aktualizację na kolejnym spotkaniu G7 w czerwcu. Forum Stabilności Finansowej, które przedstawiło raport dla G7 na temat wpływu różnych czynników na niedawne perturbacje na rynkach finansowych, zostało poproszone również o sporządzenie pełnego raportu kontrolnego jeszcze w tym roku.

Inne kwestie opisane w raporcie FSF i określone jako 'bezwzględnie priorytetowe, do wdrożenia w ciągu kolejnych 100 dni' przez G7, obejmują:

- szybkie i rzetelne ujawnienie przez spółki narażenia na ryzyko, odpisy i szacowana wartość godziwa dla złożonych i niepłynnych instrumentów w następnych sprawozdaniach śródrocznych;
- wzmocniona pozycja kapitałowa i praktyki dotyczące zarządzania ryzykiem, łącznie z rygorystycznym i nadzorowanym testowaniem w warunkach krańcowych;
- zmienione wytyczne dotyczące zarządzania ryzykiem płynności wydane przez Komitet Bazylejski do lipca 2008 r.; oraz
- zmieniony kodeks postępowania dla agencji ratingu kredytowego od IOSCO.

Poglądy: czy RMSR może zrobić coś więcej?

Prezes Zespołu Zadaniowego ds. sprawozdawczości przedsiębiorstw PricewaterhouseCoopers, Roger Marshall, rozmawia z „Aktualnościami MSSF” o zaleceniu G7, aby RMSR poprawiła swoje wytyczne dotyczące jednostek wykazywanych pozabilansowo (patrz str. 2). Przedstawione poniżej poglądy są jego osobistymi poglądami.

Czy obawy G7, że obecne wytyczne RMSR są nieadekwatne w czasach kryzysu gospodarczego, mają uzasadnienie?

Obecny model rachunkowości nie jest doskonały. RMSR [w swoich ostatnich materiałach do dyskusji: Instrumenty finansowe: *Zastąpienie MSR 39: Instrumenty finansowe: - ujmowanie i wycena*] stara się wprowadzić usprawnienia w zakresie instrumentów finansowych, zarówno w krótkim, jak i długim okresie. Jej długoterminowy cel to wycena wszystkiego w wartości godziwej. Rzeczywiście wartość godziwa jest często najlepszym miernikiem - na przykład w przypadku instrumentów pochodnych czy instrumentów finansowych, którymi obrót prowadzony jest na aktywnych rynkach. Jednak nie wierzę, że Rada w pełni odniosła się do trudności dotyczących wyceny w wartości godziwej wielu instrumentów finansowych, którymi obrót jest prowadzony rzadko lub wcale.

Osoby sporządzające sprawozdania finansowe już teraz mają trudności z przypisaniem rzetelnych wartości niektórym instrumentom raz na kwartał, a co dopiero raz w miesiącu, i nie wykorzystują tych informacji do potrzeb decyzyjnych. Z uwagi na zakres trudności praktycznych i koncepcyjnych, postrzegam wycenę wszystkiego w wartości godziwej jako daleką perspektywę.

Częściowo obecne trudności wynikają ze skomplikowania aktualnego standardu, spowodowanego po części istotnymi postanowieniami wprowadzonymi dla przeciwdziałania nadużyciom. Myślę, że Rada za bardzo koncentruje się na przeciwdziałaniu nadużyciom. Istnieją obawy, że te zasady również zniekształcają prezentację. Zawsze trzeba dążyć do równowagi, ale uważam, że obecny standard za bardzo jest obciążony postanowieniami dla przeciwdziałania nadużyciom.

Użytkownicy sprawozdań finansowych skorzystaliby, jeśli spółki mogłyby dostarczyć analizy określające, kiedy wartość godziwa instrumentu finansowego jest „rzeczywista” (tzn. oparta na obserwowanych na rynkach cenach) w porównaniu z zastosowaniem modeli. US GAAP już tego wymaga. Wierzę również, że przydałoby się więcej wytycznych dotyczących wyceny instrumentów finansowych w wartości godziwej na płytkich lub całkowicie pozbawionych płynności rynkach. Niektóre osoby sporządzające sprawozdania finansowe mają obawy co do wyceny według cen likwidacyjnych aktywów, których nie uważają za pogorszone i których nie chcą sprzedać; myślę, że te obawy są uzasadnione.

Co RMSR może zrobić, by odnieść się do obaw G7/FSF? Czy powinna spróbować zmienić rachunkowość?

Jak wzmiankowałem powyżej, są rzeczy, które Rada mogłaby zrobić przedstawiając wytyczne dotyczące wyceny niepłynnych instrumentów i zwiększając ilość ujawnianych informacji. Jednak ogólnie rzecz biorąc nie wierzę, aby zmiana standardów rachunkowości miała być właściwym sposobem radzenia sobie z corocznymi problemami gospodarczymi. RMSR pracuje na bazie długotrwałych procesów i nie może reagować szybko na nagłe problemy. Co więcej, wszystko, co zostało uzgodnione, byłoby utrwalone w standardach rachunkowości na lata; w kolejnym roku wystąpiłaby inna kwestia wymagająca uwagi, i skończymy mając coraz więcej wymogów dotyczących ujawniania informacji, które były istotne w przeszłości.

Dotarliśmy prawie do półmetka roku. Do czasu, gdy RMSR uda się wprowadzić cokolwiek, będzie za późno, by przygotować osoby sporządzające sprawozdania finansowe i audytorów, którzy znaleźliby się pod dużą presją. Nawet dodatkowe obowiązkowe ujawnienia mogą być uciążliwe, co pokazał MSSF 7. W związku z tym Rada musi być rozważna we wprowadzaniu nowych wymogów i musi unikać nagłych reakcji.

Patrząc w przyszłość zastanawiam się, czy to nie organy nadzoru nad papierami wartościowymi są najlepszymi instytucjami do reagowania na tak krótkoterminowe problemy. Mogą wymagać ujawniania informacji przez spółki notowane na ich giełdach. Można to robić dużo szybciej od wprowadzania zmian do standardów sprawozdawczości finansowej, a wymogi można dużo łatwiej odwołać, gdy przestają być potrzebne. IOSCO zarządzając wspólną platformę ujawnień zapewniłaby porównywalność na skalę światową.

Organy regulujące obrót papierami wartościowymi najlepiej poradzą sobie z krótkoterminowymi problemami. Mogą one nałożyć obowiązek ujawniania określonych informacji przez spółki notowane na podlegających im giełdach. Mogą to zrobić znacznie szybciej niż trwa wprowadzenie zmian do standardów sprawozdawczości finansowej i wymogi takie mogą być łatwo zniesione, gdy okaże się, że nie są już potrzebne.

Czy więcej ujawnianych informacji pomoże użytkownikom?

Więcej informacji ujawnianych na temat posiadanych instrumentów finansowych i zakresu wyceny modelowej jest pomocne, ale gdzie kierownictwo miałoby ujawnić te informacje? Czy zawsze najlepszym miejscem jest sprawozdanie finansowe? Sprawozdania finansowe już są tak skomplikowane, że przestały stanowić narzędzie komunikacji ze zwykłymi inwestorami. Czasem myślę, że bardziej odpowiednia jest witryna internetowa spółki. Kierownictwo może zapewnić udziałowcom ujawnienie dodatkowych informacji i może je regularnie aktualizować zamiast wiązać się rocznym harmonogramem sprawozdawczym. Istnieje możliwość poświadczania tych informacji przez PwC; coraz częściej, moim zdaniem, takie wrażliwe informacje będą poświadczane niezależnie, zamiast tylko raz czy dwa razy w roku.

Myślę, że obowiązkowe powinny być ujawnienia minimalnych ilości informacji w sprawozdaniach finansowych, ale nie sądzę, aby obowiązkowe ujawnianie szczegółowych informacji przyczyniało się do lepszego ich zrozumienia przez użytkowników.

Co może uczynić dobrze zarządzana spółka, aby zareagować na to bez zmiany standardów?

Wiele spółek już przedstawia istotne dodatkowe informacje swoim udziałowcom w celu odniesienia się do konkretnych problemów. Te, które tak nie robią, nie powinny się dziwić, że ich koszty kapitału rosną.

10 najważniejszych kwestii dotyczących utraty wartości

W ciągu ostatnich 12 miesięcy byliśmy świadkami rosnącej zmienności na światowych rynkach oraz oznak dekoniumkury. Kierownictwo może mieć do czynienia z istotnymi obciążeniami z tytułu utraty wartości w najbliższych miesiącach. Olivier Scherer, Caroline Woodward i Dave Walters z zespołu ds. globalnych usług doradztwa księgowego w PwC stworzyli listę 10 najbardziej wymagających uwagi dziedzin. Zostały uszeregowane według ważności, w odwrotnej kolejności, aż po najważniejszą wskazówkę.

10. Zaczynaj jak najszybciej testy pod kątem utraty wartości

Proces takiego testowania jest czasochłonny. Obejmuje ustalenie wskaźników utraty wartości, ocenę lub ponowną ocenę przepływów pieniężnych, ustalenie stóp dyskonta, testowanie racjonalności założeń i analizę porównawczą tych założeń na rynku. Proces musi zacząć się wcześniej - nie należy zostawiać go na ostatnią chwilę, ponieważ nikt nie lubi nieprzyjemnych niespodzianek. Wartość firmy nie musi być sprawdzana pod kątem utraty wartości na koniec roku - można ją przetestować wcześniej. Ale jeśli na dowolny dzień bilansowy wystąpi jakiś wskaźnik utraty wartości, należy zaktualizować ocenę.

9. Przestrzegaj wymogów dotyczących koniecznych ujawnień

MSR 36, Utrata wartości aktywów, i MSR 1, Prezentacja sprawozdań finansowych, nakładają wiele wymogów dotyczących ujawniania informacji. Organy nadzoru rynkowego na całym świecie zauważają, że niektóre spółki nie przestrzegają wszystkich wymaganych ujawnień. Na przykład, należy pamiętać o ujawnianiu założeń dotyczących stopy dyskontowej i długoterminowej stopy wzrostu w modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych zarówno dla wartości użytkowej, jak i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, i opisać, na jakich kluczowych założeniach opiera się ich wyliczenie. Analiza wrażliwości jest jeszcze bardziej adekwatna, gdy rynki są niestabilne. Nie ma wyłączeń dotyczących ujawniania informacji.

8. Alokacja wartości firmy do właściwych ośrodków wypracowujących środki pieniężne

Na dzień przejęcia nabytą wartość firmy przypisuje się do poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne albo grup ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które zgodnie z przewidywaniami odniosą korzyści z połączenia jednostek gospodarczych. Może to obejmować ośrodki wypracowujące środki pieniężne w jednostce nabywającej oraz w jednostce nabytej. Trzeba wyobrazić sobie, jak wartość firmy będzie następnie testowana pod kątem utraty wartości przed zamknięciem procesu alokacji.

7. Przyjrzyj się przepływowi pieniężnym walut obcych

Trzeba oszacować przyszłe przepływy pieniężne w walucie, w której są wypracowywane. Należy je zdyskontować z zastosowaniem stopy dyskontowej właściwej dla tej waluty.

6. Porównaj z podobnymi

Upewnij się, że testowane przepływy pieniężne są spójne z testowanymi aktywami. Trzeba mieć na uwadze spójność, gdy uwzględnia się kapitał obrotowy w ośrodku wypracowującym środki pieniężne lub gdy się go nie uwzględnia. Należy też

sprawdzić, czy przewidywane przepływy pieniężne są wystarczające na inwestowanie w kapitał obrotowy, jeśli przewidywany jest wzrost działalności.

5. Porównaj wnioski z panującymi warunkami

Po zakończeniu szczegółowych wyliczeń, należy sprawdzić, czy ostateczna odpowiedź jest sensowna w porównaniu z danymi rynkowymi (na przykład ceną akcji i raportami analityków).

4. Zwróć uwagę na kapitalizację rynku

Kapitalizacja rynku poniżej wartości aktywów netto jest czynnikiem mogącym powodować utratę wartości i wymagane są wyliczenia wartości odzyskiwalnej. Jeśli kapitalizacja rynku jest niższa niż wyliczenia wartości użytkowej, należy zakwestionować wyliczenia wartości użytkowej. Na przykład, projekcje przepływów pieniężnych mogą być inne od oczekiwanych przez rynek, a przyczyny tego muszą być wiarygodne.

3. Przyjrzyj się uważnie stopie dyskontowej

Trzeba uważać na nielogiczne stopy dyskontowe. Stopy procentowe ustanowione przez rządy w wielu krajach spadają, ale inne czynniki mają wpływ na stopy dyskontowe przy wyliczeniach utraty wartości. Obejmują one stopy procentowe od pożyczek przedsiębiorstw, koszt kapitału i ryzyko związane z przepływami pieniężnymi, które rosną w aktualnym niestabilnym środowisku i mogą potencjalnie powodować wzrost stopy dyskonta.

2. Wartość użytkowa musi być zgodna ze standardem

W teście wartości użytkowej przepływy pieniężne nie uwzględniają kosztów i korzyści z przyszłych reorganizacji (chyba że reorganizacja została objęta rezerwą zgodnie z MSR 37) oraz kosztów i korzyści z przyszłych usprawnień wydatków inwestycyjnych. Oznacza to, że prognozy przepływów pieniężnych dla testu wartości użytkowej mogą się różnić od przepływów pieniężnych w budżetach zatwierdzonych przez zarząd na przyszłe lata.

1. Przepływy pieniężne w wyliczeniach utraty wartości muszą być rozsądne i możliwe do uzasadnienia

Prognozy sporządzone kilka miesięcy temu (zanim uwidoczniły się wszystkie skutki kryzysu) mogą wymagać skorygowania. Prognozy nie muszą być oparte na ostatnich budżetach lub prognozach zatwierdzonych przez zarząd, ale muszą być rozsądne i możliwe do uzasadnienia. Na przykład, powinny być zgodne z prognozami analityków dla sektora oraz poglądami innych niezależnych ekspertów i prognostów gospodarczych.

Skutki dla rachunkowości świadczeń pracowniczych

Kryzys kredytowy i inne bieżące warunki rynkowe oddziałują nie tylko na aktywa; mają również wpływ na wycenę świadczeń pracowniczych. Richard Davis wyjaśnia sytuację.

Emerytury

MSR 19 wymaga wyceny świadczeń po okresie zatrudnienia według stopy dyskonta opartej na stopie zwrotu z obligacji przedsiębiorstw o wysokiej jakości (przynajmniej tam, gdzie rynek jest głęboki). W krajach, gdzie rynki wysokojakościowych obligacji przedsiębiorstw są głębokie, często widuje się wykresy opisujące czas do wymagalności w porównaniu ze stopą zwrotu, gdzie tylko kilka papierów znajduje się poza wykresem i być może z pewnym zakresem racjonalnych krzywych dochodów; jednak zakres wiarygodnych odpowiedzi był dość wąski. W tym roku te same wykresy są bardziej nieuporządkowane, z rozpiętościami w wysokości nie dziesiątek, a setek punktów bazowych. Zapoznając się ze szczegółami, proszę zauważyć, że wszystkie obligacje o wyższym stopie zwrotu stanowią papiery instytucji finansowych. Obligacje nadal uzyskują rating „AA” od agencji kredytowych, ale rynki są zdania, że niektóre obligacje o takim ratingu są niższej jakości od innych.

Co mają z tym zrobić osoby sporządzające sprawozdania finansowe i audytorzy, gdy muszą ustalić i zweryfikować założenia dotyczące stóp dyskontowych? Są dwa główne problemy:

- Metody stosowane w przeszłości do ustalania założeń mogą być niewystarczająco mocne, by radzić sobie z aktualnymi okolicznościami; oraz
- Zakres założeń, które można racjonalnie uzasadnić, zarówno w wartościach absolutnych, jak i bez utrzymywania zgodności z dotychczasową praktyką będzie szerszy niż kiedykolwiek od chwili, gdy zaczął obowiązywać MSR 19 (zmieniony w 1998 r.) (lub SFAS 87).

Pozytywną tego stroną jest to, że wzrost stopy zwrotu z obligacji, a tym samym stóp dyskontowych, oznacza ograniczenie zobowiązań, jeśli inne czynniki nie ulegną zmianie. W związku z tym, o ile aktywa nie spadły poniżej zobowiązań, zobowiązania netto prawdopodobnie ulegną zmniejszeniu.

Płatności w formie akcji własnych

Parametrem, który ma największy wpływ na wartość godziwą opcji na akcje, jest założenie dotyczące przyszłej zmienności cen akcji. Elementem, który sprawia najwięcej trudności, jest oszacowanie,

jak mogą zmieniać się ceny w przyszłych okresach - potencjalnie nawet przez 10 lat lub więcej, w niektórych krajach. Praktyka Stanów Zjednoczonych pozwoliła wypracować dwie bezpieczne metody:

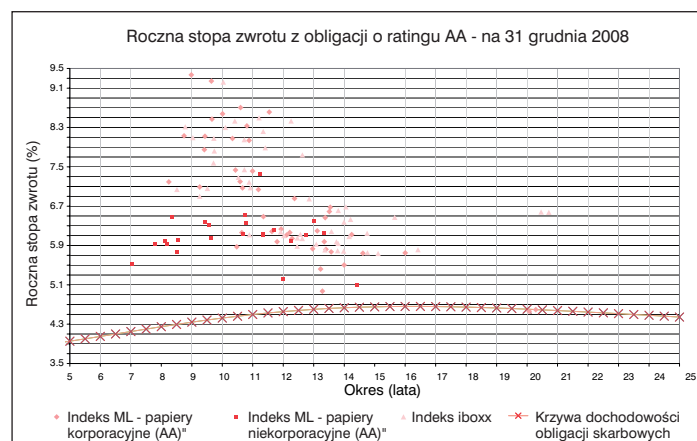
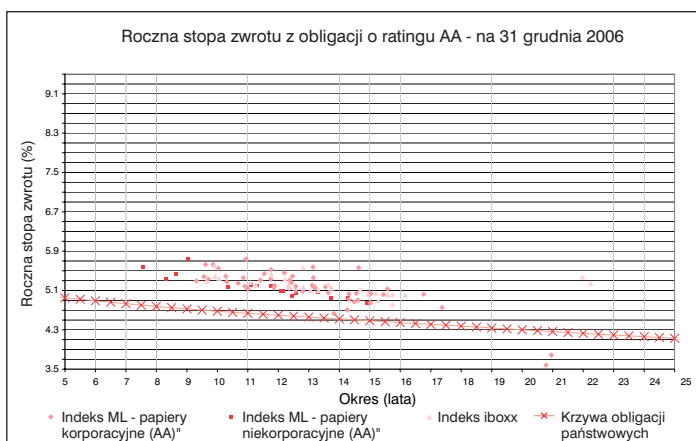
- zakładana zmienność w oparciu o opcje będące przedmiotem obrotu o zapadalności co najmniej rocznej; oraz
- historyczna zmienność rozważana w okresie równym przewidywanemu czasowi do zapadalności opcji.

MSSF nie akceptuje obu tych możliwości automatycznie, jednak w praktyce często się ich używa do pomocy w wyborze założeń dotyczących wyceny. Wytyczne MSSF 2 i zmienionego SFAS 123 sugerują, że patrząc na zmienność w przeszłości w celu oszacowania przyszłości dopuszczalne jest pomijanie tymczasowych okresów wyjątkowej zmienności spowodowanych jakimś szczególnym wydarzeniem, które nie zdarzy się ponownie. Pytanie brzmi: skąd wiadomo, że pewne wydarzenia się nie powtórzą?

Zdarzenie, które wpływa na rynek, może nie występować często, ale jeśli pominiemy okresy największego niepokoju, może się okazać, że nie doceniliśmy w którymś momencie zmienności. Przeciętnie nasze założenia mogą być niższe niż doświadczenia rynku. W tym roku mamy do czynienia z zapaścią rynku kredytowego; w przeszłości zdarzały się takie zdarzenia, jak boom handlu internetowego, groźby terrorystów, wojny czy kryzys paliwowy. Nie wiemy, jakie to będzie zdarzenie, ale z pewnością jakieś zdarzenie zdestabilizuje rynek.

Jeden z poglądów głosi, że stabilizacja sama jest dla siebie zagrożeniem - stabilny okres na rynkach zachęca inwestorów do podejmowania większego ryzyka, a większe ryzyko prowadzi do niestabilności. Dla spółki, która korzystała z zakładanej zmienności przy określaniu swoich założeń, obecne warunki rynkowe mogą oznaczać, że przewidywana zmienność w ciągu kolejnych 12 miesięcy będzie większa niż w ciągu następnych pięciu lat. W związku z tym takie podejście przestało być właściwe.

Przewidywanie przyszłości nigdy nie jest łatwe, ale obecne warunki jeszcze je utrudniają i prowadzą do konieczności ściślejszego i bardziej krytycznego spojrzenia niż w ciągu ostatnich kilku lat.

Problemy rachunkowości wynikające z kryzysu kredytowego

Wielu ludzi na całym świecie nadal odczuwa skutki kryzysu kredytowego. W miarę zbliżania się terminu sporządzenia przez podmioty sprawozdań śródrocznych powinny one zwrócić więcej uwagi na pewne wspólne problemy, które zaobserwowaliśmy ostatnio w odniesieniu do MSSF. Jessica Taurae wyjaśnia sytuację.

Wartość godziwa

Brak płynności pewnych rynków nadal prowadzi do trudności w ustalaniu wartości godziwej niektórych aktywów i zobowiązań finansowych. Najlepszym potwierdzeniem wartości godziwej zgodnie z MSR 39, Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena, są notowania na aktywnych rynkach. Gdy są one niedostępne, podmioty korzystają z technik wyceny dla szacowania wartości godziwej. Technika wyceny musi uwzględniać wszystkie czynniki, które uczestnicy rynku uwzględniłby przy ustalaniu cen. Określenie wartości godziwej wymaga więc uwzględnienia aktualnych warunków rynkowych, łącznie z względną płynnością rynku i aktualnymi marżami kredytowymi. Jednostki gospodarcze nie mogą zignorować aktualnych informacji na temat tego, jak rynek wyceniłby instrument, ani nie powinny wykorzystywać informacji dostępnych po dacie bilansu do aktualizacji szacunków wartości godziwej. Ponadto, jeśli jednostka chce zawierzyć wartości godziwej wyliczonej przez osobę trzecią (na przykład usłudze kwotowania czy wyceny świadczonej przez brokera), musi zrozumieć, w jaki sposób osoba ta doszła do swojej wyceny i czy jest to zgodne z wymogami MSR 39 (na przykład, czy odzwierciedla faktyczne ceny transakcyjne, czy tylko wskazania).

Utrata wartości aktywów finansowych

MSR 39 wymaga uzyskania obiektywnych dowodów utraty wartości przed rozpoznaniem straty. Spółki będą musiały rozważyć, czy aktualne warunki rynkowe wskazują na istnienie obiektywnych dowodów na utratę wartości przez ich aktywa finansowe. Kredyty udzielane klientom ryzykownym lub innym podmiotom narażonym na większe ryzyko mogą zostać uznane za kredyty o obniżonej wartości, gdyż tacy klienci nie spłacają swoich zobowiązań. Jednak gdy jednostka ma papiery dłużne dostępne do sprzedaży (DDS), których wartość godziwa obniżyła się, nawet znacznie, z uwagi na brak płynności i rosnące stopy procentowe, nie jest to samo w sobie uznawane za obiektywny dowód na utratę wartości przez takie papiery zgodnie z MSSF. Jeśli istnieją obiektywne dowody na utratę wartości inwestycji dłużnych dostępnych do sprzedaży, wysokość utraty wartości ujmowana w rachunku zysków i strat obejmuje całość łącznych strat, które pierwotnie ujęte były w kapitale własnym. Obejmuje to wszelkie spadki wartości godziwej poniżej zamortyzowanego kosztu i nie ogranicza się do straty z tytułu utraty wartości, która zostałaby wykazana, gdyby aktywa te były wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Ponadto, z uwagi na brak płynności jednostki mogą cierpieć na niedobór gotówki. To może prowadzić do zaklasyfikowania należności handlowych do należności wątpliwych lub utraconych, gdyż w takich czasach najczęściej dostawcy są spłacani na końcu.

Wbudowane instrumenty pochodne

Wartość niektórych wbudowanych instrumentów pochodnych można było do tej pory określać jako nieistotną, w szczególności

jeśli instrument bazowy był powiązany ze zdarzeniem uznawanym za nieprawdopodobne (na przykład, duża zmiana marży kredytowej). Spółki powinny się przygotować na możliwość, że wartości takich wbudowanych instrumentów pochodnych może się stać istotna w wyniku ostatnich zdarzeń na rynkach. Na przykład, wiele spółek poprzednio uznawało, że zmiany wartości wbudowanego kredytowego instrumentu pochodnego w złożonych zabezpieczonych papierach dłużnych były nieistotne, i w związku z tym ich nie wykazywało. Zgodnie z aktualnymi warunkami na rynkach wartość godziwa wbudowanych instrumentów pochodnych z dużym prawdopodobieństwem będzie istotna, a w takim wypadku zmianę wartości godziwej trzeba będzie wykazać w rachunku zysków i strat.

Konsolidacja jednostek specjalnego przeznaczenia

Spółki powiązane z jednostkami specjalnego przeznaczenia, które nie były uprzednio konsolidowane zgodnie ze SKI-12, powinny się przygotować na konieczność ponownego przeanalizowania decyzji o konsolidacji - na przykład, jeśli struktura finansowania lub struktura kapitałowa jednostki specjalnego przeznaczenia zostanie zmieniona, prowadzi to do konieczności ponownej oceny jednostki odpowiedzialnej za jej konsolidację zgodnie ze SKI-12. Dotyczy to również przypadku, w którym spółka (na przykład, sponsor lub założyciel jednostki) wkracza, by ją wspomóc, mimo że nie miała takiego uprzedniego obowiązku umownego.

Reklasyfikacja

W odpowiedzi na obecne warunki rynkowe zasugerowano zawieszenie lub zmianę wymogu wykazywania w wartości godziwej niektórych instrumentów finansowych, albo stosowanie modeli wypracowanych przez przedsiębiorstwo, co może prowadzić do mniejszej zmienności w długim okresie. Jednak MSR 39p50 zabrania reklasyfikacji instrumentu finansowego do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy lub usuwania z niej instrumentu w trakcie jego utrzymywania. W związku z tym niewłaściwe jest przeklasyfikowanie instrumentów finansowych z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy w wyniku ostatnich wydarzeń na rynku.

Rachunkowość zabezpieczeń

Spółki mogą zauważyć pewną nieefektywność zabezpieczeń wynikającą z sytuacji na rynku. Na przykład, jeśli wyznaczyły zabezpieczenia wartości godziwej aktywów o stałych stopach stosując swapy stóp procentowych, nieefektywność może być spowodowana ponowną wyceną części swapu o zmiennej stopie. Jeśli jednostki gospodarcze nie przypisały z dużą wagą swojego zabezpieczonego ryzyka, może się okazać konieczne zabezpieczenie nieefektywności wynikającej ze zmian marż kredytowych nieodzwoierciedlonych w instrumencie zabezpieczającym. Inne jednostki, które zabezpieczyły przewidywane emisje obligacji, łącznie z przedłużeniem ważności skryptów dłużnych, będą musiały się upewnić, że nadal

uprawdopodobniona jest emisja zabezpieczonych obligacji. Jeśli nie, kryteria dla rachunkowości zabezpieczeń nie będą spełnione, i należy zaprzestać rachunkowości zabezpieczeń.

Ujawnianie informacji

MSR 34, Śródroczne sprawozdania finansowe, wytycza wymogi sprawozdawczości śródrocznej zgodnie z MSSF. Obecne wydarzenia na rynkach prawdopodobnie będą wymagały ujawnienia dodatkowych informacji. Na przykład:

- Dalsze pogarszanie się jakości ekspozycji kredytowych wykazanych w rocznych sprawozdaniach finansowych powodujące konieczność wykazania strat nietypowych z uwagi na ich charakter, wielkość lub wystąpienie;
- Fakt, że pewne instrumenty finansowe przestały być przedmiotem obrotu na aktywnych rynkach w okresie śródrocznym i że do ich wyceny w wartości godziwej zastosowano techniki wyceny;
- Wykorzystanie innych technik wyceny (metod wycień) w porównaniu z tymi, które zostały wykorzystane do ustalenia kwot wykazanych w rocznych sprawozdaniach finansowych;
- Istotna zmiana w podejściu do zarządzania ryzykiem finansowym przez jednostkę, która byłaby wykazywana zgodnie z MSSF 7, jeśli informacje ilościowe na temat narażenia na ryzyko finansowe i jej wrażliwość na ryzyko rynkowe wykazane w sprawozdaniu na koniec roku nie są reprezentatywne dla jej zagrożenia i wrażliwości w ciągu okresu.

Ponadto FSF¹ ostatnio zachęcała jednostki do ujawniania w sposób rzetelny informacji ilościowych i jakościowych dotyczących ryzyka zgodnie z raportem nadzorczym². Ujawnienia te obejmują ekspozycję na instrumenty, które są obecnie uznawane za instrumenty wysokiego ryzyka lub wiążą się z większym ryzykiem niż pierwotnie sądzono. Na przykład:

- narażenie na ryzyko związane z jednostką specjalnego przeznaczenia, rozróżniając między konsolidowanymi i niekonsolidowanymi oraz charakter zaangażowania spółki w jednostkę specjalnego przeznaczenia, a także maksymalne grożące straty;
- narażenie na ryzyko związane z zabezpieczonymi zobowiązaniami dłużnymi i rozbitcie według odnośnego zabezpieczenia (na przykład, niskiej jakości) i odnośne zabezpieczenie.

Ponadto raport FSF wymaga od jednostek poprawy jakości ujawnianych przez nie informacji dotyczących wyceny, metod wyceny, procesów weryfikacji cen i niepewności związanej z wyceną. Choć MSSF tego nie wymagają, zachęcamy gorąco spółki do przedstawiania tych szerszych informacji w celu zwiększenia przejrzystości i odzyskania wiarygodności na rynku.

¹ *Raport Forum Stabilności Finansowej na temat zwiększenia odporności rynków i instytucji „Report of the Financial Stability Forum on Enhancing Market and Institutional Resilience”, kwiecień 2008 r.*

² *Raport Zespołu Wyższych Organów Nadzoru (Senior Supervisors Group) „Leading practice disclosures for selected exposures”, kwiecień 2008 r.*

